

Wdrażanie studentów przygotowujących się do wykonywania zawodu nauczyciela chemii do formułowania i wykorzystania pytań w procesie kształcenia

Bożena Karawajczyk
Uniwersytet Gdański, Wydział Chemii
e-mail: bozena.karawajczyk@ug.edu.pl

Pytania stanowią podstawowe narzędzie pracy nauczyciela. Odgrywają one ważną rolę w procesie kształcenia, m.in. pomagają nauczycielom sprawdzić wiedzę i umiejętności uczniów, określić ich stopień rozumienia wiedzy, a także zachęcić uczniów do myślenia i nakłonić do rozwiązywania problemów. Aby pytania mogły pełnić wymienione funkcje, formułujący je nauczyciel powinien posiadać w pełni wykształcone kompetencje w tym zakresie.

Podczas wieloletniej obserwacji studentów przygotowujących się do wykonywania zawodu nauczyciela chemii w trakcie ich pracy z uczniami zauważono, że w różnym stopniu przejawiają oni trudności w stawianiu tzw. „dobrych” pytań, o odpowiedniej strukturze i adekwatnych do zakładanych celów edukacyjnych. Rzecz dotyczy się tworzenia pytań zarówno na wyższym, jak i na niższym poziomie kognitywnym.

Problemy, które są odnotowywane dotyczą różnych obszarów, od niepoprawnej konstrukcji zdań pytających, poprzez brak jasności i jednoznaczności tworzonych pytań do

braku spójności pytań z kontekstem oraz zakładanymi celami. Często także, układane przez studentów pytania przekazują rozstrzygnięcie problemu i wymagają od uczniów jedynie odpowiedzi „tak” lub „nie”. Zdarza się również, że podczas zajęć z uczniami studenci formułując pytania zapominają zwracać się bezpośrednio do uczniów lub też dostosowywać treść pytań do ich wiedzy i możliwości intelektualnych. Z tego względu, zanim studenci przystąpią do pracy z uczniami wstępnie wykonują ćwiczenia doskonalące ich potencjał w sztuce zadawania przydatnych w nauczaniu pytań oraz ich wykorzystania w różnych sytuacjach edukacyjnych. Pierwsze ćwiczenie, w którym studenci nawzajem zadają sobie pytania i porównują otrzymane odpowiedzi z tymi oczekiwanymi przez siebie, przekonuje ich, że ważne jest zadawanie właściwych pytań. Zaczynają rozumieć, że jakość udzielonej odpowiedzi przez ucznia jest uzależniona od sposobu postawienia pytania przez nauczyciela. To sprawia, że chętniej podejmują się pracy nad sobą w tym zakresie. W kolejnych ćwiczeniach studenci wykształcają umiejętność

stawiania poprawnie skonstruowanych, jasnych i jednoznacznych pytań. Następne ćwiczenia obejmują już planowanie różnych zdarzeń edukacyjnych i ukierunkowanych pytań, które pozwolą na osiągnięcie zakładanych w rozważanych sytuacjach edukacyjnych celów.

Liczba i rodzaj ćwiczeń proponowanych studentom jest zależna od efektów uzyskiwanych przez nich podczas wykonywania poszczególnych zadań. Czasami zdarza się tak, że niektóre prostsze ćwiczenia mogą być

pomijane. Bywa też i tak, że studenci potrzebują więcej czasu na wykształcenie jakiejś częściowej umiejętności w zakresie tworzenia pytań przydatnych w procesie nauczania i wtedy wprowadza się większą liczbę zadań doskonalących w tej dziedzinie i ich wariantów. Dzięki tym ćwiczeniom studenci rozwijają oraz doskonalą swoje kompetencje w zakresie umiejętnego stawiania i wykorzystywania pytań w nauczaniu, co jest niewątpliwie jednym z ważnych elementów warsztatu pracy nauczyciela.